

НАПРЯМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Однією з найбільш актуальних проблем сьогодення є розробка ефективних моделей психологічної допомоги учасникам АТО. Повертаючись з місць бойових дій, вони довгий час перебувають в умовах пост-травми. До цього стану безпосередньо залучаються і члени їхніх сімей.

Психологічні аспекти цієї проблеми вивчали В.О. Лесков, Н.В. Павлик, Т.П. Паронянц, В.С. Сідак. Вчені зазначають, що для більшості військових адаптація до цивільного життя супроводжується важкими відчуттями краху перспектив, відчуження та ізоляції від суспільного життя, оскільки в реальному житті їх досвід та знання часто виявляються незатребуваними [3–4].

Аналіз досліджень дозволяє стверджувати, що учасники бойових дій, а особливо ті з них, що мали складні поранення, відчують стійку ситуаційну соціально-психологічну дезадаптованість. Це обумовлено наявністю у них травматичних та посттравматичних стресових розладів. Їх основними проявами є такі:

- симптоматичні повторення (нав'язливі спогади трагедії, що повторюються; сновидіння, що повторюються; відтворення переживань у формі ілюзій, галюцинацій);
- симптоми уникнення (намагання втекти від розмов, думок, почуттів, місць, людей, всього, що може нагадувати про трагедію; блокування пам'яті; відсторонення від близьких);
- симптоми збудження (труднощі у засипанні; роздратованість; підвищена пильність; необґрунтовані вибухи гніву) [2;5].

Наразі реабілітації учасників бойових дій приділяється велика увага з боку фахівців. Але робота лише з учасниками не забезпечує ефективність його адаптації та реабілітації. Велика роль в цьому процесі належить сприятливому навколишньому середовищу, передусім, сім'ї та найближчим друзям. Саме це

мікросередовище має найвагоміший психотерапевтичний вплив на особистість.

На жаль, мають місце чисельні випадки, коли після повернення бійця з місця бойових дій відносини з близькими дуже змінюються чи взагалі руйнуються. Це відбувається через неготовність близьких сприймати особистість бійця з симптомами посттравматичного стресового розладу, зі зміненим світоглядом, з новими набутими навичками взаємодії. Тому психологічна допомога сім'ям є необхідною складовою в системі реабілітації учасників бойових дій. Можна визначити такі її основні напрямки.

Метою просвітницької роботи є підвищення психологічної компетенції як сімей бійців так і самих бійців, активізація інтересу до психологічних знань та формування потреби використання їх у житті; ознайомлення членів сім'ї та бійців із психологічними знаннями, які відповідають їх актуальним потребам і запитам (що таке посттравматичний стресовий синдром, його симптоми; які існують шляхи адаптації після посттравматичного стресового синдрому; психологічні особливості військового, який повернувся з місця бойових дій тощо).

Просвітницьку роботу можна проводити у таких формах: лекції, виступи на семінарах та нарадах, бесіди (індивідуальні та групові), тренінги (де можна здобути певні вміння сприймання та взаємодії членів сім'ї один з одним, навички підтримки один одного і т.п.), методичні листи та рекомендації, виставки літератури.

Завданнями психопрофілактичного напрямку роботи є такі:

- попередження виникнення надмірної психологічної напруги у сім'ї, що переживає кризовий стан;
- робота з попередження розпаду сім'ї, сімейних дисгармоній, відхилень у психічному розвитку дитини, які пов'язані із сімейними проблемами [1];
- профілактика девіантної поведінки членів сім'ї, а саме дітей (правопорушення, пияцтво, наркоманія і т.п.);
- попередження виникнення суїцидальних намірів членів сім'ї та безпосередньо учасників бойових дій.

Психологічне консультування здійснюється за допомогою, як індивідуальних бесід, так і у формі групової роботи (групи дружин бійців, дітей бійців та змішані групи). При цьому можуть використовуватися різні види взаємодії, зокрема тренінгові вправи, вправи творчої терапії, бесіди, лекції, рольові ігри, вправи на особистісне зростання. Необхідно також підтримувати тісну взаємодію з органами державного управління та соціальними службами, задля ефективного надання всебічної допомоги.

Таким чином, для подолання несприятливих емоційних розладів у учасників бойових необхідна комплексна психологічна допомога, якою мають також бути охоплені члени їхніх сімей.

Список використаних джерел

1. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: вступ до спеціальності. 2-ге вид. Навч. Посібн. – К.: центр учбової літератури. 2010. – 256.с.
2. Кривоконь Н.І. Соціально-психологічне забезпечення соціальної роботи: [монографія] / Кривоконь Н.І. – Харків: видавництво ФОП Олійник, 2011. – 480 с.
3. Лесков В.О. Психологічна реабілітація військовослужбовців запасу в системі мінімізації виявів негативних психологічних наслідків локальних воєнних конфліктів // Збірник наукових праць інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С.Д. Максименка. – К., 2006. – Т. VIII, вип. 3. – С.191-197.
4. Паронянц Т.П. Виникнення і прояв післятравматичних стресових розладів у працівників органів внутрішніх справ в умовах виконання миротворчої місії ООН (на прикладі колишньої Югославії): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.06 «Юридична психологія» / Т.П. Паронянц. – Х., 2004. – 18 с.
5. Петрова О.И. Психологические основы реабилитации инвалидов военной службы / Петрова О.И., Шабали Н.Б., Сысоева Н.Ю., Кикозашвили Д.Л. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.invalidnost.com/forum/11-1078-1>.